

10. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в п'яти томах / В.О. Сухомлинський. – К. : Радянська школа, 1976. – 643 с.
11. Лозова В.І. Теоретичні основи виховання і навчання / В.І. Лозова, Г.В. Троцько. – Харків, 1997. – 205 с.
12. Генисаретский О.І. Проектная культура и концептуализм / О.І. Генисаретский. – М., 1987. – 143 с.
13. Кочева А.О. Механизмы воплощения концепции в архитектурном объекте (электронный ресурс) / А.О. Кочева // Архитектон: известия вузов. – 2008. – № 22. – С. 17–22.
14. Добрицына И.А. От постмодернизма к нелинейной архитектуре: архитектура в контексте современной философии и науки / И.А. Добрицына. – М. : Прогресс-Традиция, 2004. – 416 с.
15. Приходченко К.І. Творче освітньо-виховне середовище загальноосвітнього закладу гуманітарного профілю : монографія / К.І. Приходченко. – Донецьк : Донеччина, 2007. – 640 с.
16. Приходченко К.І. Вплив учителя на формування особистості учнів у творчому освітньо-виховному середовищі спеціалізованої гуманітарної школи / К.І. Приходченко // Творчий розвиток особистості як основа її духовності : зб. наук. праць регіональної науково-практичної конференції 26 квітня 2006 р. – Донецьк, 2006. – С. 121–129.
17. Приходченко К.І. Форми роботи з розвитку творчої особистості учнів / К.І. Приходченко // Наукові записки : зб. наук. статей Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгаманова. – К. : НПУ, 2000. – Ч. 2. – С. 125–131.
18. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.izodom.ru.
19. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ms31.ru.
20. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.proekt-cottage.

РЕЗВАН О.

МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ “МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ” У ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ “МАГІСТР”

Головним завданням сучасної вищої школи є підготовка висококваліфікованого конкурентоспроможного фахівця будь-якої галузі. Система вищої освіти України спрямована на випуск студентів кваліфікаційних рівнів “бакалавр”, “спеціаліст” та “магістр”. Якщо підготовка бакалаврів та спеціалістів спрямована на практичне застосування ними отриманих знань у відповідній галузі виробництва, то особливістю підготовки магістрів є надання їм знань та вмінь, що визначають спроможність випускника бути викладачем фахової дисципліни у виші.

Метою статті є обґрунтування необхідності викладання дисципліни “Методика викладання у вищій школі” у фаховій підготовці магістрів усіх спеціальностей.

Одним із завдань, згідно із Болонською системою, є підготовка фахівців кваліфікаційного рівня “магістр”, призначенням яких є не лише поглиблена наукова діяльність, але й їхня спроможність подальшого викладання у вищій школі фахових дисциплін згідно з дипломною спеціалізацією.

Водночас доцільно зауважити, що магістранти непедагогічних вищих навчальних закладів не отримують фахової педагогічної підготовки, що сприяє виникненню проблем у їх викладацькій діяльності. Не завжди відмінно підготовлений спеціаліст може донести свої знання до загалу студентів, для цього він має принаймні володіти знаннями про особливості дидактики вищої школи.

Дисципліна “Методика викладання у вищій школі” має за мету підготувати молодого спеціаліста до виконання ним педагогічної праці, дати уявлення про основні види діяльності педагога вищої школи. Слід зазначити, що курс дисципліни призначений для студентів непедагогічних спеціальностей і має бути пов’язаний з отриманими знаннями магістрантів у галузі загальної психології та педагогіки вищої школи. Ідеальним для педагогічної підготовки магістрантів вважається поєднання дисциплін “Педагогіка та психологія вищої школи” та “Методика викладання у вищій школі”. Однак слід зазначити, що в деякій вищих навчальних закладах викладання цих дисциплін часто ототожнюється і змістовно не різниться [2].

У кожному науковому напрямі слід визначати теоретичні та практичні знання. Педагогічна підготовка магістрів має включати як теорію, так і практику викладання у вищій школі, тому дисципліну “Педагогіка та психологія вищої школи” визначаємо як теоретичну, яка висвітлює засади розвитку наукової педагогічної думки, ознайомлює студентів з основними правилами дидактики, формує уявлення про діяльність педагога (його педагогічну техніку, зміст професійно-педагогічного спілкування тощо), визначає психологічні особливості розвитку студента на різних курсах вишу, тобто мета цієї дисципліни полягає в тому, щоб сформувати уявлення магістрантів про суб’єкт-суб’єктні відносини одиниць навчального процесу вищої школи: викладача та студента.

Дисципліну “Методика викладання у вищій школі” слід вважати практично спрямованою, оскільки її мета – дати відповідь на запитання “Як діяти викладачеві у навчальному процесі вищої школи?”. Відповідним зазначеній меті можна вважати змістове наповнення дисципліни, яке виражається у таких темах:

1. Методика викладання як вид діяльності (основні поняття теми: методика, методи, техніки, технології навчання, цілі викладання, модель випускника).

2. Організація навчального процесу в умовах КМС (основні поняття теми: концепція Болонського процесу, особливості української сучасної освіти, норми розподілу навчального навантаження студента за КМС, особливості організації лекційно-практичного курсу дисципліни в умовах КМС).

3. Методика підготовки та проведення інформативних видів навчальної роботи (основні поняття теми: лекція (організація добору інформації, види лекцій, розподіл часу на викладання інформації у ході лекцій, ораторське мистецтво викладача) та семінарські заняття).

4. Методика проведення практичних занять (основні поняття теми: ділова або дидактична гра; практичний тренінг; лабораторні роботи).

5. Методика підготовки та проведення оцінювання знань (основні поняття теми: види контролю за метою, розроблення тестів, підготовка та проведення контрольних робіт, підготовка та проведення іспитів, заліків).

6. Методика організації СРС (основні поняття теми: психолого-педагогічний аспект проблеми самостійності; СРС як категорія педагогіки; види і типи СРС у виші; методична організація СРС в університеті).

7. Методика проведення курсового та дипломного проектування (основні поняття теми: види проектів, керівництво проектами, план організації проектування, підготовка та захист проектних робіт).

8. Методика організації студентських практик (основні поняття теми: види практик – навчальна та виробнича, етапи практик).

9. Методика організації та проведення стажування магістрів (основні поняття теми: педагогічна практика магістрів у межах випускової кафедри – види практичної роботи).

10. Методичні особливості організації навчального процесу у групах з іноземними студентами (основні поняття теми: адаптація навчального матеріалу до сприйняття його іноземними студентами, організація індивідуальних консультативних занять з профільних дисциплін, диференціація під час підготовки та проведення заходів контролю іноземних студентів).

11. Методика організації наукової діяльності студентів і магістрів (основні поняття теми: форми підготовки науково-педагогічних кадрів: магістратура, аспірантура, докторантура; вимоги до виконання випускних магістерських робіт та кандидатських дисертацій).

Слід зазначити, що кожна теоретична тема має знайти свій вираз у практиці студента. Так, наприклад, під час вивчення теми “Організація навчального процесу в умовах КМС” магістрантам слід надати можливість ознайомитись з видами кафедральної документації й опрацювати елемент складання робочої навчальної програми. Після лекції за темою “Методика підготовки та проведення інформативних видів” можна запропонувати практичне заняття з відпрацювання риторичних прийомів у ході лекційного викладу. Таким чином, виявляючи творчість та ініціативність, викладач має не лише зацікавити магістрантів, але й довести їм важливість професійної педагогічної підготовки у подальшій викладацькій діяльності.

Оскільки навчальний процес вищої школи відбувається відповідно до засад Болонського процесу, особливо важливим вважається ознайомлення магістрантів з організацією роботи викладача вишу в умовах КМС. Проблема підготовки магістрів до педагогічної діяльності виявляється в тому, що студенти-магістранти 2010 р. випуску більшості університетів навчаються за семестрово-заліковою системою, але якщо вони оберуть у

майбутньому шлях викладацької діяльності, то мають уміти організувати викладання фахової дисципліни за умовами КМС. Саме тому важливою умовою успіху майбутнього викладача є не лише ознайомлення його із загальними видами викладацької діяльності: науковою, організаційно-методичною та науково-методичною, виховною, громадською, але й вироблення вмінь магістранта будувати систему викладання дисципліни за вимогами КМС.

Перш за все, шляхом зіставлення семестрово-залікової та кредитно-модульної систем організації навчального процесу слід визначити різницю у завданнях, підготовці навчального матеріалу, діяльності викладача, участі студента, ролі індивідуалізації, особливостях темпу, умов та часу учіння, ролі свободи дій та транспортабельності, процесах засвоєння та контролю знань [1, с. 157–160]. Магістранти мають засвоїти, що за КМС студент є не об'єктом, а суб'єктом навчання й виступає “замовником” освітніх послуг, а тому має право бути обізнаним з програмою дисципліни на початку її викладання. Тобто методично правильною буде така організація викладання дисципліни з боку викладача, коли студентам повідомляються не лише зміст програми, але й визначається курс лекцій і практичних занять (повідомляються їхні форми), а також види самостійної роботи (реферат, доповідь, аналіз тексту, складання питань тощо) до кожної теми змістового модуля з визначенням їхньої кредитної вартості (кількість балів за вид роботи) та строків виконання.

Слід зазначити, що така організація навчальної роботи підвищує мотивацію діяльності студента, але лише в тому випадку, коли викладач володіє відповідною методикою викладання дисципліни.

Методичне мистецтво викладача полягає в умінні правильно організувати навчальний процес як в аудиторії, так і поза нею.

Оскільки самостійна робота студента за КМС має становити від 50% до 2/3 навчального часу, то діяльність студентів повинна мати певні елементи на занятті і продовжуватися після цього. Таку роботу педагог ретельно сплановує методично і продумує організаційно. Її складовими є навчально-методичний пакет для студента з опанування конкретною дисципліною;

- програма з чітким визначенням змісту та обсягу аудиторної й позааудиторної навчальної роботи;
- основні поради студентам щодо вивчення конкретної дисципліни (у письмовій формі);
- добірка контрольних завдань, запитань і тестів для самоперевірки;
- перелік літературних джерел та їх окремі примірники, що сприяють вивченню дисципліни;
- методичні рекомендації щодо вивчення окремих тем чи напрацювання практичних навичок;
- перелік питань, що виносяться на семінарські заняття;

- перелік тем рефератів;
- вимоги до оцінювання знань із дисципліни.

Слід зазначити, що необхідність стимулювання студента виявляється тим меншою, чим краще педагог володіє засадами методики викладання у вищій школі і чим вищий рівень якості методики викладання ним фахової дисципліни.

Висновки. Проблема викладання дисциплін психолого-педагогічного циклу для магістрів непедагогічних вищих навчальних закладів не вичерпується малим обсягом навчального навантаження й особливістю складання навчальних планів підготовки фахівця у відповідній галузі. Ця проблема виявляється у недостатній професійній підготовці викладацького складу кафедр, які забезпечують педагогічну підготовку у вишах, оскільки невелика кількість аудиторних годин не дає можливості створення колективу достатньо високого професійного рівня. Таким чином, крім педагогічних дисциплін, для забезпечення відповідного рівня навчального навантаження викладачі-фахівці з педагогіки змушені замість підвищення свого фахового рівня опановувати додаткові дисципліни.

Цю проблему можна вирішити, якщо у кожному університеті у програмі підготовки магістрів з кожної спеціальності ввести дисципліну “Методика викладання у вищій школі” як обов’язкову для засвоєння магістрантами методичних основ викладання у вищих навчальних закладах.

Література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи : метод. посіб. для студ. магістр. / С.С. Вітвицька. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
2. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. / В.М. Нагаєв. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
3. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч. посіб. / З.І. Слєпкань. – К. : Вища шк., 2005. – 239 с.

РЕПКО І.П.

ОБЛІК РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ: ДОСВІД НАРОДНИХ ШКІЛ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ ст.

У ХХІ ст. дидактика намагається чітко управляти навчальним процесом на всіх його етапах – від розробки мети, завдань та змісту до перевірки результатів. Проблема контролю належить не тільки до найбільш актуальних дидактичних проблем. Контроль є об’єктом вивчення різних наук. Термін “контроль”, як відомо, має французьке походження і в перекладі означає “список, який ведеться у двох примірниках”. З 80-х рр. ХХ ст. з’являється термін “контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів” (М. Сорокін, М. Ярмаченко); з 90-х рр. – “контроль і оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів” (М. Фіцула); “контроль успішності учнів” (І. Підласий); на початку ХХІ ст. – “контроль (оцінка) навчальних досягнень учнів” (В. Лозова, Г. Троцько). Проблема контролю на-